

[Rager.]

af udvalget; men det er naturligvis en mindre og en mere intern sag.

Når jeg her ønsker at henlede opmærksomheden på denne sags udvikling, er det, fordi jeg tror, udgifterne vil komme til at stige betydeligt i de kommende år. Og hvilken indflydelse har det? Ja, for det første sendes materialet jo til prøve. Det koster en hel del at prøve dette materiel; der stilles store fordringer til det, og mange prøver er detaljerede. Prøvningsudvalget mener ikke, man kan påligne den, der indsender prøverne, det fulde beløb; det ville blive for dyrt igen, og derfor siger man: når materialet er godkendt og optaget på en liste, skal man hvert år betale en afgift, der groft taget i nogen grad afhænger af omsætningen af det pågældende materiel i årets løb — ikke efter nogen bestemt skala, men i det store og hele. Denne afgift er — det så man, da regningerne nu første gang blev sendt ud efter det nye budget — blevet så høj, at det for mange betyder en tre-firdeobling af deres årlige udgifter. For de større producenter, de større importører betyder det ikke så meget; men det betyder meget for de mindre. Det betyder meget for en mindre fabrikant, og det betyder ofte meget for en importør, der repræsenterer et udenlandsk firma, og som skal tage forskellige ting hjem, lade dem prøve og måske kun sælger et enkelt eller nogle få eksemplarer deraf. Men han skal nødtigt fratages lysten til at tage nye ting hjem, for det ville medføre en standsning i den tekniske udvikling, som ikke er ønskelig. Derfor vil jeg gerne henlede opmærksomheden herpå, idet jeg mener, at el-værkerne som forbrugernes repræsentanter og medinteresserede i den prøvning, der her foregår, også som samfundets repræsentanter burde deltage i de udgifter, der pålignes prøvningsudvalget. El-værkerne betaler jo i forvejen et beløb til elektricitetsrådet, og der er, så vidt jeg kan se, intet som helst, der forhindrer el-værkerne i af de udgifter, de allerede betaler gennem el-rådet, at betale en mindre procent til delvis afholdelse af disse udgifter.

Jeg er ganske klar over, at i forhold til det foreliggende finanslovsforslag er dette en forholdsvis lille ting; men jeg har alligevel på fornemmelsen, at der kan komme den dag, da det er en af de små ting, som

giver hovedpine. Derfor har jeg ønsket, medens jeg endnu har lejlighed dertil, at gøre ministeriet, finansudvalget og det høje ting opmærksom på de anskuelser, jeg nærer i den retning, og som jeg mener er rigtige.

Hermed sluttede forhandlingen.

Lovforslagets §§ 1-31 og dets overgang til tredje behandling vedtoges uden afstemning.

Formanden: Lovforslaget går nu til fornyet behandling i finansudvalget.

Den sidste sag på dagsordenen var:

Første behandling af forslag til lov om børnetilskud og moderskabsydelse [af Petra Petersen m. fl.].

(Lovforslaget findes i tillæg A. sp. 1483, fremsættelsen i tidenden sp. 2679).

Lovforslaget sattes til forhandling.

Justitsministeren (Hans Hækkerup): Da den højtærede socialminister ved sygdom er forhindret i at være til stede, skal jeg på hans vegne fremsætte nogle ganske få bemærkninger om det fremsatte lovforslag.

Jeg gør opmærksom på, at den højtærede socialminister den 13. februar i år har fremsat et forslag til lov om børnetilskud m. v., et lovforslag, der i mange henseender ligner det forslag, som det ærede medlem fru Petra Petersen på sin gruppes vegne har fremsat den 26. februar. Noget kunne måske have talt for, at det ærede medlem i år undlod at fremsætte sit lovforslag. Det ærede medlem vil ved at sammenligne de to lovforslag se, at der ikke er så forfærdelig stor forskel på dem. Jeg ville tro, at den højtærede socialministers forslag også ud fra det ærede medlems opfattelse var at foretrække fremfor det ærede medlems eget forslag.

Jeg skal imidlertid ikke gå i detaljer; jeg vil finde det rimeligt, at det ærede medlems lovforslag henvises til behandling i det udvalg, der blev nedsat til behandling af den højtærede socialministers forslag.

Ordføreren for forslagsstillerne (Petra Petersen): I Socialt Tidsskrift for januar-februar i år siger direktøren for mødrehjælpen, fru Vera Skalts, i en artikel om svangerskabsloven og mødrehjælpsloven bl. a., at det måske ikke altid er lige let at diskutere disse spørgsmål på rent saglig basis, og at diskussionen om svangerskabsloven ikke mindst i det sidste års tid i høj grad er kommet bort fra sagligheden. Fru Skalts siger videre, at det med stor tydelighed kom frem, at det i vide kredse var så som så med kendskabet til de gældende love og til, hvad de nye lovforslag gik ud på. Der blev, siger fru Skalts, fra forskellig side givet udtryk for, at den nye svangerskabslov var en uhyre radikal lov, der ville medføre omfattende og dybtgående ændringer, medens der i virkeligheden var tale om en tydeliggørelse af loven, og at der blev foretaget ændringer af administrativ art.

Jeg synes, at fru Skalts her rammer det centrale. Fru Skalts nævner klogeligt nok ikke den diskussion, der fandt sted her i folketinget, men den karakteriseres fuldt ud af det, jeg har refereret af fru Skalts' artikel. Det centrale ved ændringerne af svangerskabslovgivningen var jo det, at den radikale ændring, der kunne og burde have fundet sted ved vedtagelsen af den nye svangerskabslov, ikke fandt sted. Den højtærede justitsminister havde jo ikke mod til at foreslå det, han i og for sig ved fremsættelsen af lovforslaget gav udtryk for var ønskeligt, nemlig en social indikation, og socialministeren fremsatte jo ikke forslag, der gjorde afbrydelse på social indikation unødvendig, og der var ingen partier her i salen, som krævede afbrydelse af svangerskab på social indikation.

Når mit parti heller ikke dengang stillede et forslag herom, skyldes det, at for os står det sådan, at ingen kvinde bør have fornødent at afbryde sit svangerskab på grund af social nød. Vi bør derfor udbygge vor familielovgivning sådan, at svangerskabsafbrydelse bliver en nødudvej. En sådan familielovgivning omfatter bl. a. en moderskabsydelse og et børnetilskud af den art, vi her har foreslået. Jeg ved, at jeg har ret, når jeg under debatten om svangerskabsloven sagde, at hvis ikke folketin-

get bliver sig sit ansvar bevidst og lovgiver på disse områder, vil svangerskabsloven stadig være en lov, der overtrædes af befolkningen, fordi der ikke er økonomiske muligheder for at overholde den.

Det er jo ikke første gang, at mit parti herinde har foreslået love af denne art. Vi har tidligere fremsat forslag om et børnetilskud på linje med det, vi foreslår her, og vi har her i folketinget 8 gange fremsat lovforslag om en moderskabsydelse. Det forslag om moderskabsydelse, vi i tiden fra samlingen 1946-47 og til samlingen 1954-55 har fremsat 8 gange, bygger jo på befolkningskommissionens forslag. Vi har, fra vi første gang fremsatte lovforslaget, altså allerede i 1946-47, sagt, at lovforslaget måske på enkelte områder var om ikke forældet, så dog trængte til at undergå en omarbejdelse.

Når vi har fremsat befolkningskommissionens forslag, som det er udarbejdet, er det, fordi forslaget indeholdt så mange ting, som vi fandt det værdifuldt at få gennemført. Vi har sagt hver gang, at vi var villige til at se på ændringer i forslaget, men for os var det væsentligste, at vi kunne få tingets medlemmer til at forstå, at vi ikke kan blive ved at sidde udviklingen på dette område overhørig. Vi håbede på, at især de kvindelige medlemmer her i tinget gennem deres respektive partier ville arbejde for disse kvindebevægelsens krav gennem så mange år.

Når vi denne gang ikke har fremsat befolkningskommissionens forslag til moderskabsydelse, men har fremsat et forslag, som ganske enkelt går ud på, at hver kvinde med ret til medlemskab i en sygekasse ved en fødsel skal have en engangshjælp på 300 kr., er det ikke, fordi vi ikke stadig er af den mening, at der i befolkningskommissionens forslag er ting, som vi må tage op til drøftelse og gennemførelse — der er f. eks. det andet afsnit af befolkningskommissionens forslag, forslaget om barselhvile, et ønske, der i dag mere end nogen sinde trænger sig på.

De udearbejdende kvinders antal bliver jo større og større, og her indtager de gifte kvinder en meget stor plads. De bestemmelser, vi finder i tjenestemandensloven, i funktionærloven og i loven om arbejderbeskyttelse, er ikke tilstrækkelige, og der

[Petra Petersen.]

findes en lang række udearbejdende kvinder, som ikke omfattes af disse bestemmelser, men som også har krav på beskyttelse i forbindelse med svangerskab. Jeg vil tro, at tinget inden længe må diskutere nødvendigheden af, at ubemidlede kvinder gratis kan føde deres børn på hospital eller fødeklinik uden den store betaling, man i dag kræver, i lighed med befolkningskommissionens forslag om gratis hjælp under fødslen. Det kan ikke nytte at henvise til husmoderafløsningen, som man så ofte har gjort her i tinget, for denne er kun delvis gratis og kun for de allerdårligst stillede familier.

Jeg ved godt, at det forslag, vi i dag diskuterer, ikke er omfattende nok til at kunne dække alle disse ting, men når vi har stillet forslag om en ydelse på kun 300 kr. til hver kvinde, har vi gjort det, fordi vi føler, at dette er så beskedent, at det kan vi gennemføre. Vi ved, som jeg allerede har sagt, at dette beløb langtfra dækker omkostningerne ved en fødsel. Det udvalg, som i 1947 blev nedsat af indenrigsministeriet, og som bl. a. skulle undersøge spørgsmålet om fødselshjælp, afgav betænkning i august i fjor. Udvalget har her vurderet udgiften til udstyr til moder og barn ved en fødsel til ca. 700 kr., og er det en hjemmefødsel, ved vi, at der går mange andre udgifter på, bl. a. til sikring af hygiejnen.

Det er rigtigt, som det siges i betænkningen, at man i de store bysamfund gennem sygekasser og andre institutioner kan låne sig frem, men i de mindre byer og i landkommunerne er denne mulighed ikke til stede. Skal man yderligere betale husmoderafløsning i barselperioden, er dette en meget væsentlig udgift. Skal en fødsel finde sted på en fødeklinik, er mindstebetalingen herfor, selv om denne klinik er kommunal, omkring ved en halv snes kr. pr. dag. Der er meget få hospitaler og sygehuse, der modtager fødende kvinder, medmindre det er foreskrevet af en læge som påkrævet. Har man yderligere børn i hjemmet, skal disse jo passes, og kan man ikke få venner, familie eller andre til at tage sig af dem, skal man alligevel have en husmoderafløser, og det vil altså sige, at i så fald bliver udgiften ved fødslen dobbelt så stor.

Det er ikke ukendt — det gør bl. a. be-

folkningskommissionen opmærksom på — at det er af stor vigtighed for et svangerskabs gennemførelse, for fødslen og for barnets sundhed, at moderen har økonomisk tryghed under svangerskabet. Jeg erkender som sagt, at en moderskabsydelse som den, vi har foreslået, langtfra skaber økonomisk tryghed, men bevidstheden om, at moderen, når fødslen nærmer sig, kan få dette beløb udbetalt, vil give hende en vis tryghed, og der er med det forslag, vi stiller, når det bliver gennemført, noget at bygge videre på.

Vi har ganske vist mødrehjælpsinstitutionerne, som i visse tilfælde kan give spædbørnsudstyr; men vi ved, at de midler, institutionerne råder over, stadig er meget små, og derfor kan man kun yde hjælp til de allerdårligst stillede, og hvad der virker afskrækkende her, er, at man for at få hjælpen skal lægge hele sit liv blot. Jeg siger ikke dette for at miskreditere mødrehjælpsinstitutionen, der jo ikke selv fastsætter de regler og bestemmelser, den arbejder under. Den hjælp, der kan ydes, er hjælp i trangtilfælde, og så er disse bestemmelser sikkert nødvendige. Det, der tiltrænges, er en hjælp i anledning af fødslen, en hjælp, som enhver kvinde ved er hendes ret, noget, hun ikke skal tigge om, noget, hun ikke skal krænge hjerte og nyrer for at få del i.

Vi har foreslået et børnetilskud, der skal være en ret for barnets moder som et bevis på, at samfundet forstår den store økonomiske byrde, det er at opfostre børn i dag. Det er rigtigt, at vi har et midlertidigt børnetilskud. Dette tilskud har sin særlige historie; det blev givet som en delvis erstatning for de subsidier, der bortfaldt; det drejede sig som bekendt om tilskud til smør, brød, mælk, fodtøj o. s. v. Dette børnetilskud er, som vi så ofte har sagt, behæftet med en del fejl, bl. a. den, at det skal modregnes i skatten. Det var meget snedigt regnet ud, dengang man indførte dette børnetilskud. Man havde regnet ud, at når familier med børn mistede tilskuddet til de vigtigste livsforbrønde, til det, der tynger på en arbejderfamilies budget, nemlig brød, mælk, smør og fodtøj, ville det blive vanskeligere at få de pålignede skatter drevet ind, men når så skattevæsenet tog børnetilskuddet, var det beløb

[Petra Petersen.]

i alle tilfælde reddet. Yderligere er det midlertidige børnetilskud stærkt gradueret efter indtægt og efter kommunegruppe.

Jeg vil gerne sige til den højtærede justitsminister, der i dag taler for socialministeren, at det er jo ikke stort bedre med det lovforslag om børnetilskud og moderskabsydelse, der er fremsat af regeringen gennem socialministeren, og dette forslag er om ikke kædet sammen med skattebetalingen, så dog kædet sammen med revisionen af skattelovgivningen. Det er ikke første gang, ministeren har fremsat dette forslag, og det kan jo have meget lange udsigter med en revision af skattelovgivningen. Der er vel ingen mulighed for det i år, måske ikke engang til næste år eller længere ud i fremtiden. Derfor er det, vi fremsætter vort forslag. Vi mener, det må til nu; vi må have det frem, vi må have det drøftet, vi må have det gennemført. Der er hårdt brug for en effektiv børnerente og moderskabsydelse. Ingen her kan være i tvivl om det.

Jeg kunne henvise til mange af vore kendte folk blandt pædagoger, læger og vore medhjælpere i børneforsorgen. Alle erkender de, at der er brug for disse to love. Jeg skal i så henseende nøjes med at henvise til Hindsgavl mødet i sommeren 1956, hvor konsulent Henning Friis opstillede nogle beregninger over, hvad det kostede at have børn, idet han gik ud fra forskellige sociale grupper. Henning Friis siger bl. a., at en arbejdsmandsfamilie med 3 børn og en indtægt på 10 000 kr. har, når skatten er fratrukket og de forskellige værdier som huslejetilskud o. s. v. til børnerige familier er lagt til, 7 000 kr. tilbage af sin indtægt. Hvis familien ingen børn havde, kunne den derimod disponere over 9 000 kr. Det vil reelt sige, at selv med de tilskud, der gives i øjeblikket til børnerige familier, har en familie med 3 børn en betydelig ringere indtægt tilbage end den barnløse familie.

Vi husker debatterne her i tinget om svangerskabsloven, hvorunder man med så stor kraft talte om glæden ved at have børn og det store ansvar, vi alle, også vi i denne sal, har over for det ufødte barn. Nu er diskussionen om svangerskabsloven afsluttet denne gang, og glæden ved at have

børn er stadig stor, men denne glæde formørkes af økonomiske bekymringer. Ansvar for det ufødte barn har vi påtaget os ved at gennemføre svangerskabsloven, den lov, der stadig væk påbyder kvinderne at gennemføre deres svangerskab, men det må også betyde, at vort ansvar ikke hører op med barnets fødsel; vort ansvar for det barn, der er født, er trods alt meget vigtigere.

Der tales i vor tid, ikke mindst i denne tid, da man lægger op til et valg, om velfærdsstaten Danmark. Jeg vil gerne spørge: har denne velfærdsstat vedkendt sig sit ansvar over for vore familier, over for familier med børn? Nej, det har den ikke. Vi står i Danmark meget langt tilbage for andre lande. Da vi i 1955 ratificerede den internationale konvention om social tryghed, måtte vi med skam erkende, at vi i velfærdsstaten Danmark ikke havde opfyldt de to normer, der hedder familieydelse og moderskabsydelse. Når konventionen har taget disse to ydelser med, er det dog, fordi de erkendes som grundpiller for social tryghed og overhovedet grundpiller for vort samfunds videre udvikling. De midler, der anvendes til vore børn, betyder jo en investering i fremtiden og er vel nok så motiverede som skattefri investering i skibsværfter.

Det kan være nyttigt for os at prøve at sammenligne med, hvad andre lande synes det er nødvendigt at anvende på investeringer for børn. I Norge har man gennem flere år haft en form for mødrehjælp. Sverige har for længst gennemført en sådan og har ligeledes et børnetilskud, der nu bliver yderligere forhøjet, således at der til alle børn under 16 år udbetales 400 kr. om året og til børn mellem 16 og 17 år et tilsvarende beløb, når de er under uddannelse. Frankrig har en særdeles fin udbygning af sine familieydelser. Her har kvinderne barselhvile i 14 uger med halv løn, og i løbet af svangerskabet modtager de et beløb svarende til ca. 800 kr. Ved selve fødslen får kvinden desuden 700 kr. for det første barn og ved senere fødsler 480 kr., og hun får yderligere tilskud, hvis hun ammer sit barn. Enlige mødre får fra barnets fødsel og indtil dets 17. eller 14. år, alt efter som barnet er under uddannelse

[Petra Petersen.]

eller ej, hver måned et tilskud varierende fra 180 til 40 kr., og endelig har man dér også udstyrsbidrag til det nyfødte barn. I Frankrig har man yderligere et familietilskud, der begynder ved familier med to børn, og der er løntilskud til familier, hvor kun den ene ægtefælle er forsørger. England har jo det samme. England gennemførte i efterkrigsårene Beveridgeplanen, der også omfatter barselhvile og moderskabsydelse. Desuden har alle lande i Østeuropa en omfattende forsorg for moder og barn.

Vi konstaterer i øjeblikket i Danmark en stadig flugt fra vort land, og vi ser, at denne flugt netop foretages af familier med børn. Det er familier med halvstore børn, der vender deres fædreland ryggen, og som grund angiver de meget ofte netop bekymringen for deres børn. Men kan vi være tjent med en sådan udvikling? Nej, det kan vi ikke. Jeg har, når jeg har fremsat mine forslag her i salen, meget ofte mødt sympati for forslagene, men jeg har gang på gang hørt den samme indvending: vi har ikke råd. I 10 år har vi ikke haft råd, i 10 år har man skudt spørgsmålet og ansvaret fra sig og talt om uheldige tidspunkter, om love, der ville komme, om love, der ville blive udbygget. Men der er ikke sket noget, og følgen er, at i dag forlader et stort antal af landets børn, af Danmarks bedste ungdom, vort land. Vort fødselstal er dalende. Trods den ny svangerskabslov, der skulle forhindre det beskæmmende tegn på et sygt samfund, nemlig de mange ulovlige svangerskabsafbrydelser, fortsætter disse.

Har vi råd til fortsat at følge denne udvikling? Jeg tror det ikke. Vi har det ikke. Tiden må nu være inde til at gøre noget effektivt. Pengene må skaffes både af hensyn til de børn, der fødes, og af hensyn til vort lands fremtid.

Jeg så helst, at vort lovforslag, der ganske rigtigt, som den højtærede justitsminister siger, ligger nær op ad socialministerens lovforslag, bliver behandlet i et særligt udvalg, og jeg er ikke meget interesseret i, at man for niende gang henviser vort lovforslag til et udvalg, der aldrig nogen sinde arbejder. Aldrig nogen sinde har de udvalg, der har været nedsat om vore forslag, ar-

bejdet. Jeg så helst, at lovforslaget blev henvist til et udvalg, der virkelig ville arbejde med sagen; lad os få det debatteret, også her i salen.

Hermed sluttede forhandlingen.

Lovforslagets overgang til anden behandling vedtoges uden afstemning.

Ove Hansen: Jeg foreslår, at lovforslaget henvises til det udvalg, som tinget har nedsat angående forslag til lov om skat til staten af indkomst, formue og kapitalvinding og forslag til lov om børnetilskud m. v.

Uden forhandling eller afstemning vedtoges dette forslag.

Formanden: Der er ikke mere på dagsordenen.

Udvalget angående forslag til lov om ændring i færdselslov har afgivet betænkning over nævnte lovforslag. Eksemplarer vil blive omdelt.

Folketingets næste møde afholdes tirsdag den 26. marts kl. 14 med følgende dagsorden:

- 1) *Spørgsmål om fremme af forespørgsel til ministeren for handel, industri og søfart af Tholstrup.*
- 2) *Tredje behandling af:*
Forslag til lov om ydelse af ekstraordinær hjælp til langvarigt arbejdsløse.
- 3) *Anden behandling af:*
Forslag til lov om ændringer i militær retsplejelov.
- 4) *Anden behandling af:*
Forslag til lov om udskrivning af indkomst- og formueskatten til staten for skatteåret 1957-58.
- 5) *Anden behandling af:*
Forslag til lov om børnetilskud.

[Formanden.]

6) *Anden behandling af:*

Forslag til lov om lempelse af beskatningen af merindtægt for skatteåret 1958-59.

7) *Anden behandling af:*

Forslag til lov om beskatningen af renteforsikringer m. v. og pristalsreguleret aldersopsparing.

8) *Anden behandling af:*

Forslag til lov om ændringer i lov om omsætningsafgift af motorkøretøjer.

9) *Anden behandling af:*

Forslag til lov om forlængelse af ændringer i lov om afgift af motorkøretøjer m. v. og om ændring i lov om afgift af benzin.

Formanden meddelte sluttelig planen for tingets øvrige møder i den følgende uge.

Mødet hævet kl. 13⁵⁰.

77. møde.

Tirsdag den 26. marts kl. 14.

Formanden: I skrivelse af 22. d. m. meddeler økonomi- og arbejdsministeren, at han i henhold til forretningsordenens § 19, stk. 3, ønsker her i tinget — så vidt muligt tirsdag den 26. marts 1957 — at give en redegørelse for den økonomiske årsoversigt for indeværende år. Årsoversigten vil samme dag blive omdelt til tingets medlemmer.

I skrivelse af dags dato meddeler social-

ministeren, at han ønsker her i tinget skriftligt at fremsætte:

Forslag til lov om en særlig ydelse til enlige mødre.

Finansudvalget har afgivet tillægsbetænkning over forslag til finanslov for finansåret fra 1. april 1957 til 31. marts 1958. Eksemplarer er omdelt.

Udvalget angående forslag til lov om udskrivning af indkomst- og formueskatten til staten for skatteåret 1957-58, forslag til lov om beskatningen af renteforsikringer m. v. og pristalsreguleret aldersopsparing, forslag til lov om lempelse af beskatningen af merindtægt for skatteåret 1958-59 og forslag til lov om børnetilskud har afgivet betænkning over nævnte lovforslag. Eksemplarer er omdelt.

Lønningsudvalget har afgivet betænkning over forslag til normeringslov for finansåret 1957-58. Eksemplarer er omdelt.

Udvalget angående forslag til lov om ændringer i lov om kreditforeninger har afgivet tillægsbetænkning over nævnte lovforslag. Eksemplarer er omdelt.

Udvalget angående den af statsrevisorerne afgivne betænkning over statsregnskabet for finansåret 1954-55 har afgivet betænkning. Eksemplarer er omdelt.

Folketingsmand Oluf Pedersen har meddelt mig, at han ønsker til undervisningsministeren at stille følgende spørgsmål:

„Bør offentlige tilskud til en skole gøres afhængige af, hvilke personlige synspunkter der hævdes af skolens forstander?“

Spørgsmålet vil blive optaget på dagsordenen for tingets førstkommande spørgetid.

Folketingsmand A. C. Normann har meddelt mig, at han ønsker til ministeren for handel, industri og søfart at stille følgende spørgsmål:

„Har ministeren for handel, industri og søfart under hensyn til tilgangen af